

Socialrådgiverdage 2017 – Workshop D I I

Hvis systematik er svaret, hvad er så spørgsmålet?

Trine Østerbye Clausen, socialrådgiver, cand.soc. og Mette Vinggaard, socialrådgiver, master i vidensbaseret socialt arbejde - begge lektor i socialt arbejde, UC Lillebælt

Vi bygger på viden. Vi er nysgerrige. Vi samarbejder

Plan for workshoppen

- Kort summeøvelse
- Oplæg om projektets pointer og beskrivelse
- Øvelse med beskrivelse
- Oplæg om analyse og vurdering
- Summeøvelse om analyse
- Fælles drøftelse af eksempel
- Afslutning og fælles refleksion

Hvis systematik er svaret, hvad er så spørgsmålet?

- Vores erfaringer fra projekter i 2015 og 2016 vedr. systematik er, at spørgsmålet kan være forskelligt, alt efter hvem man spørger.
 - ◆ Drøft med din side-M/K, hvad du forstår ved systematik?
 - ◆ Det praktiske i sagsbehandlingen
 - ◆ VUM
 - ◆ ISC
 - ◆ Adskillelse af beskrivelse, analyse, vurdering og handling

Projekter vedr. systematik i 2015 + 2016

- **Projekt 2015**

- ◆ Gennemlæsning og diskussion af eksisterende litteratur. Hvad vil det sige at arbejde systematisk, mundtligt, skriftligt, og hvordan kan vi afgrænse det, f.eks. har både helhedssyn og metodediskussionen også indvirkning for hvordan systematik kan forstås.
- ◆ Netværksmøde med praktikere fra forskellige kommuner.

- **Projekt 2016**

- ◆ Systematik på Børne- og ungeområdet i tæt samarbejde med praksis – Kobling mellem teori/uddannelsen og praksis

- **Pointer:**

- Der sættes for meget lighedstegn mellem systematik og de forskellige lovpligtige redskaber indenfor socialt arbejde f.eks. § 50
- Analysefasen er ny i litteraturen
- Analysefasen svar at skelne fra vurderingen og ofte bliver den ikke skrevet ned
- En socialfaglig analyse adskiller sig fra en akademisk analyse
- Systematik er ingen ting i sig selv – ”Kejserens nye klæder”
- Systematik i planlægning (praksisperspektiv)>< Faglig systematik (uddannelsesperspektiv)

Det er svært.....

Undersøgelser viser store udfordringer med at arbejde systematisk (Kildedal, 2013).

Kildedal skriver, at systematisk sagsbehandling indebærer ”at en rådgiver skal være i stand til at adskille beskrivelse, analyse, vurdering og handling” (Kildedal, 2013: 108).

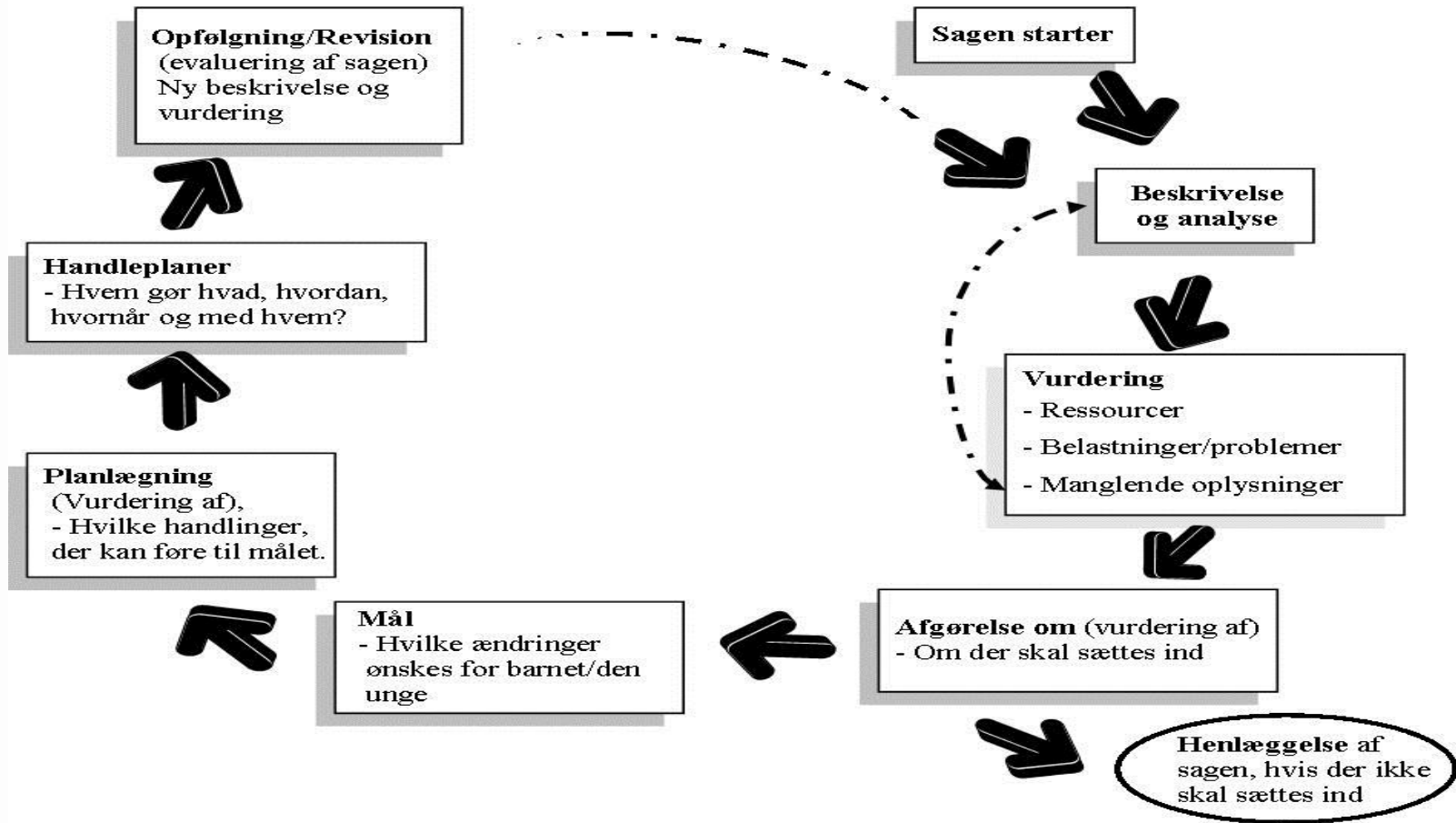
Egelund og Hillgaard om systematik i socialt arbejde

”Systematik i de processer, som sættes i værk, og i videregivelsen af resultater er nødvendige, hvis man selv skal vide, hvad man gør, og skabe klarhed i forhold til andre”

Grundmodel (fra 1990'erne)

1. Undersøgelse/problemformulering
2. Vurdering/planlægning
3. Handling/behandling
4. Opfølgning/kontrol/evaluering

Caspersen og Laustsen model (2009)

Beskrivelse

- En beskrivelse skal være nøgtern, uden vurderinger, og indeholde relevante beskrivelser af den aktuelle situation (Kildedal, 2013:108).
- Beskrivelsen fungerer som grundlag for den videre sagsbehandling og skal indeholde et **virkelighedsnært og autentisk billede** af borgerens ressourcer, problemer og samlede livssituation med kilder og oplysninger om borgerens egen opfattelse (Djurhuus, 2013: 273).
- Beskrivelsen skal altså være så neutral som mulig, hvilket bl.a. kan sikres gennem en bevidst og reflekteret anvendelse af sproget og ordvalget i beskrivelsen, som vil betyde, at meningen i beskrivelsen er tydelig og genkendelig for borgeren (Clausen & Vinggaard, 2015, s. 10)

Eksempel på vurdering contra beskrivelse

En pædagog udtaler: ”Vi synes, at Jonas er blevet meget stille har brug for meget kontakt med de voksne, og han leger ikke mere med andre børn.”

Pædagogen udtaler:” Jonas er den sidste måned blevet meget stille og er begyndt på at ville sidde på skødet af mig og de andre voksne. Før var han meget optaget af at lege med de andre drenge – og kunne !nt lege med de andre i op til en time uden nogen voksenkontakt.

Nu trisser han meget rundt for sig selv – og glider hurtig af på legen med de andre børn. I stedet for kredser han omkring mig eller en af de andre voksne – og prøver at komme op på skødet, når der er en lejlighed til det. Når han kommer op på skødet af mig putter han sig stille ind til mig. Når jeg tager ham ned, protesterer han ikke, men trisser stille hen til legetøjet.”

Øvelse to og to i beskrivelse

Sæt x ved sætninger der er beskrivende

- 1 Rikke optrådte noget aggressivt under vores samtale i dag
- 2 Marianne blev meget ked af det, da jeg afviste hendes anmodning
- 3 I sidste uge mødte Søren 4 gange på centeret for at få antabus
- 4 Allan opholder sig ofte alene på sit værelse
- 5 Knud er mødt op til arbejdsprøvningen 8 ud af de aftalte 20 dage og siger, at det er fordi han sover dårligt
- 6 På skovturen blev Yvonne bange uden nogen årsag
- 7 Peter kom senere end den aftalte tid og beklagede sig over, at han manglede penge
- 8 Ida fortæller under samtalen, at hun er meget træt og har mange smerter.
- 9 Sanne er sjældent ude af huset og har et lille netværk
- 10 Søren holder mange pauser under arbejdet i arbejdsprøvningen

Analyse

- Sammenfatning af beskrivelsen – mønstre – inddragelse af viden
- Først skal oplysningerne analyseres. Det vil sige at de må systematiseres og der må skabes overblik over oplysningerne og over hvordan de forskellige oplysninger spiller sammen, og de må fortolkes i lyset af faglig viden (Henriksen, 2015, s. 63)
- Den viden socialrådgiveren anvender i analysen, dannes i et **sammenspil mellem borgerens viden, erfaringsbaseret viden og forskningsviden. Derudover skal inddrages viden om kontekstuelle forhold** fx om, hvordan det sociale arbejde indgår i samfundsmæssige sammenhænge (Nissen, 2015:126-127).

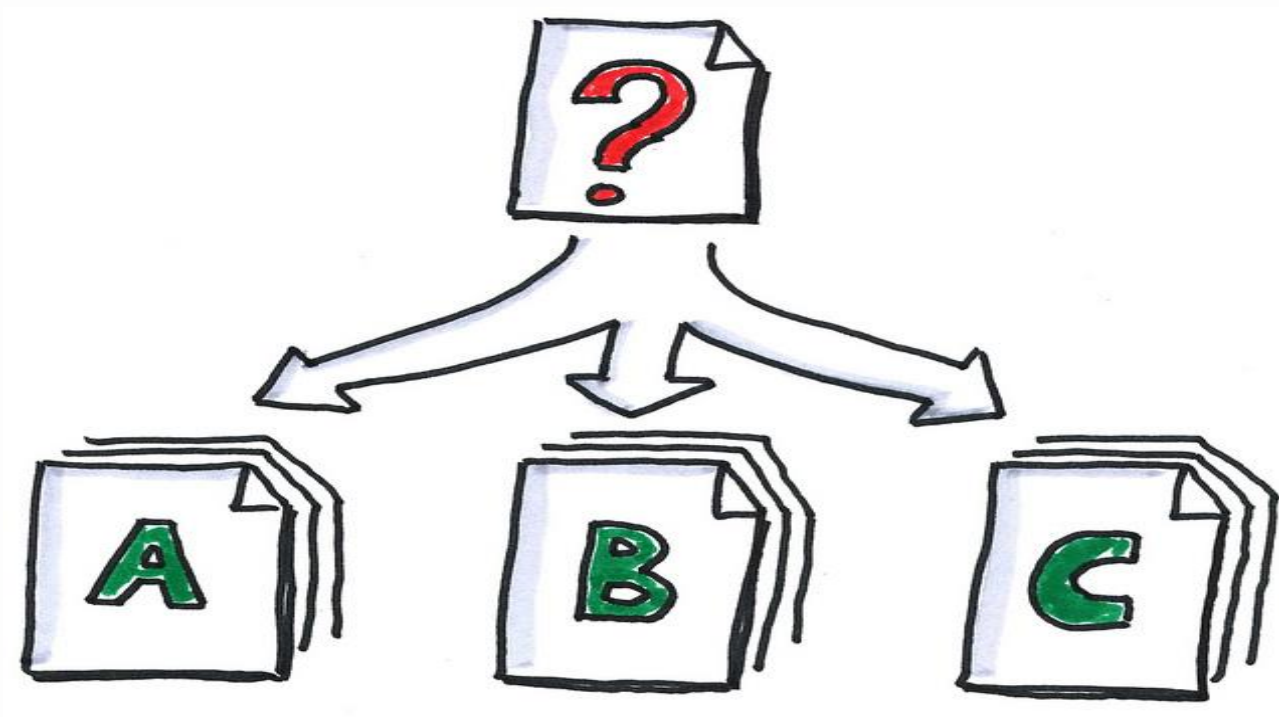

Vi har fokus på beslutningen – observationer fra et rehabiliteringsteam

- Interaktionen på mødet og sproget blev observeret og analyseret med henblik på at observerer evt. **ledetråde dvs. den viden som rehabiliteringsteamet fokuserede på og tillagde værdi.**
- Derudover var fokus på evt. **typifikationer** som blev dannet på formødet eller i selve mødet dvs. viden om borgeren, som indeholdes i hverdagslivets virkelighed og som angiver forventninger til, hvordan man kan forstå borgeren og som dermed bliver bestemmende i forhold til at handlingen/beslutningen (Berger & Luckmann, 1972, s. 69).
- Formødet tolkes at være præget af videregivelse af faktuel viden, og af at flertydighed eller usikkerhed i forhold til fortolkningen af den konkrete borgers arbejdsevne ikke drøftes.
- **Deltagerne i rehabiliteringsteamets forsøger således at organisere viden, som kan skabe mening og dermed grundlag for en indstilling (beslutning).** Når de oplever flertydighed i forhold til viden og usikkerhed, forsøger rehabiliteringsteamet på mødet gennem ledetråde og typifikationer at udvælge handling (enctment) som reducerer kompleksiteten og dermed flertydigheden/usikkerheden, så en beslutning kan træffes (klarhed og rationalitet skabes).

ANALYSE - samle dele til en helhed

Hvad er analyse?

- Den konkrete viden, vi har indsamlet om barnet og familien, fremgår af beskrivelsen (datamaterialet) og skal kobles **eksisterende faglig viden og relevant teori**
- Her må rådgiveren inddrage sin faglige viden og kundskaber – som fx viden om: tilknytning/relation, børns alder og udvikling, børns sprog og udtryksformer, børns hverdagsliv, børns vilkår for at mestre belastninger belyst ved risiko- og beskyttelsesfaktorer, sårbarhed, resiliens, social arv, fattigdom, sorg og krise/separation m.m.

Spørgsmål

- Hvad betyder analyse for Jer og hvad kendetegner en god analyse?
- Hvordan håndterer vi usikkerheden i forhold til viden i analysefasen
 - ◆ Hvornår har socialrådgiveren indsamlet tilstrækkelig viden fra og om borgeren?
 - ◆ Hvornår har socialrådgiveren inddraget teori nok?
 - ◆ Hvordan og hvornår har socialrådgiveren forholdt os kritisk nok til egen brug af viden?

Analyse og vurdering hænger tæt sammen

I vurderingen skal indgå en faglig vurdering af situationen/problemet og en vurdering af, hvilke metoder der kan inddrages herunder borgerens egne handlemuligheder (Alminde, 2008, s. 108).

Et uomgængeligt fagligt krav at alle forhold, der er medtaget i undersøgelsen er vurderet, og at der ikke står noget i vurderingen, der ikke kan føres tilbage til beskrivelsen” (Caspersen, 2010, s. 19).

Eksempel på punkt fra det forberedende rehabiliteringsskema

Fremtidsønsker:

Peter fortæller, at han har arbejdet 15 år på Lindø som svejser og faldt ned fra et tag i 2008. Han beskriver, at han siden da har haft smerter i ryg og ben, men at han trivedes på Lindø og derfor blev omplaceret til materialeudleveringen, indtil han blev fyret i 2010. Peter fortæller, at han derefter har været i tre arbejdsprøvninger, de to som pedel og den anden på et internt værksted i kommunen. Peter fortæller, han var glad for at arbejde som pedel, men i sidste virksomhedspraktik for et år siden beskriver han, at arbejdsgiveren pressede til at udføre løft han ikke kunne klare. Om sidstnævnte virksomhedspraktik, fortæller han, at han stoppede, fordi der var for meget larm og han kedede sig på værkstedet. Peter fortæller, at han gerne vil have kollegaer ligesom han havde de år han var på Lindø. Peter fortæller, at han gerne vil arbejde som pedel, men at han er meget bekymret for, om hans ryg kan klare det. Peter fortæller, at det er vigtigt for ham, at han har et arbejde og modtager løn og har noget "at stå op til om morgenen". Peter oplyser, at han gerne vil have et arbejde hvor han har kontakt til andre mennesker.

Peter fortæller, at han godt kunne tænke sig, at komme i arbejdsprøvning 3 timer pr. dag på den skole, hvor han var pedel i 2013 og han kan skifte mellem gående, stående og siddende opgaver. Peter fortæller også, at han har prøvet at være pedel, hvor arbejdsgiveren ikke forstod hans skånebehov og pressede ham. Han oplyser, at det har gjort ham usikker på, om han kan klare pedeljobbet. Adspurgt bekræfter han, at han også kunne være interesseret i at arbejde på et værksted på en ungdomsskole.

Analyse:

Peter har gennem flere år haft en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet og har derigennem opnået en arbejdsidentitet (Paludan-Møller, 2016, s. 485). Det har midlertidig været svært for ham at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet efter fyringen fra Lindø på grund af hans rygsmerter. Peter vil gerne i arbejde igen - både af sociale og økonomiske årsager. Han er usikker på hvor meget han kan klare arbejdsmæssigt, da han tidligere har været i en arbejdsprøvning som pedel, som han havde svært ved at klare. Fra andre lignende sager og forskningen i forhold arbejdsmarkedet (Caswell, 2013, s. 225) indikeres det, at det er centralt at støtte borgerens eget beskæftigelsesmål og være fleksibel i forhold til tilrettelæggelsen af indsatsen. Overvejelsen har derfor været, om Peter skulle støttes til en arbejdsprøvning på den skole, hvor han tidligere har været. Peter nævner under udarbejdelsen af rehabiliteringsplanen, at han gerne vil afprøves inden for områder, hvor der er kontakt til andre mennesker, og hvor der er udsigt til et job.

Vurdering:

Det vurderes, at det er vigtigt at støtte Peter under en opstart i en arbejdsprøvning, så det sikres at denne matcher hans fysiske begrænsninger og han ikke igen oplever et nederlag. Jeg vurderer, at det er vigtigt at støtte Peter i at få afprøvet andre arbejdsområder end pedeljobbet, da han ikke tidligere har kunne opnå beskæftigelse indenfor dette område. Skånsomme funktioner på en privat virksomhed, hvor Peter udfører forefaldende, varierende arbejdsopgaver forsøges derfor afprøvet i stedet.

Hvis systematik er svaret, hvad mener vi så er spørgsmålet?

- Hvordan kan vi blive bedre til at argumentere for vores vurderinger så borgeren, ledelse og samfundet - så de ved hvorfor vi gør som vi gør – og at vi er faglige?
- Hvordan kan vi tilrettelægge og planlægge det daglige arbejde?

Litteraturliste

- Alminde, R., Henriksen, K., Nørmark, L. C. & Andersen, M. S. (2008). Social analyse og handling – et refleksionsredskab i socialt arbejde. Kbh.: Hans Reitzel.
- Caspersen, M. (2010). Model for systematisk tænkning – og sagsarbejde i socialrådgiverfaget. Esbjerg: UC Syddanmark.
- Clausen, T., Ø. & Vinggaard, M. (2016) Systematik i socialt arbejde. Håndbog med undervisningsmateriale og opgaver udarbejdet til Socialrådgiveruddannelsen. s. 8-13. (findes på nettet)
- Djurhuus, L. (2013). Skriftlighed i socialt arbejde. i Posborg, R., Nørrelykke, H. & Antczak, H. (Red.), Socialrådgivning og socialt arbejde (269-315). Kbh.: Hans Reitzel.
- Egelund, T. & Hillgaard L. (1996). Social rådgivning og social behandling. Kbh.: Munksgaard
- Henriksen, K. (2015). Socialt arbejde, socialrådgivning og systematisk sagsarbejde. i Henriksen, K. (Red.), Metodiske tilgange i socialt arbejde (59-75). Kbh.: Hans Reitzel.
- Kildedal, K. (2013). Kvalitet i socialfagligt arbejde. I: Kildedal, K., Laursen, E. & Michelsen, R. R. (Red.), Socialfaglig ledelse – Børne- og ungeområdet (105-125). Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Nissen, M.A. (2015). Viden om viden og kvalitet. I: Harder, M. & Nissen, M.A. (Red.), Socialt arbejde i en foranderlig verden (119-137). Kbh.: Akademisk Forlag.